

## פרשת כי תבוא - JOY AND THE CHALLENGE OF WEALTH:

Our Parsha begins with the bringing of the בכורים - the first fruits. We make a declaration thanking G-d for the wonderful privilege and blessing of getting the land of Israel and seeing it bloom - a land of milk and honey<sup>1</sup>. The Torah tells us that this gratitude will sensitize us to what we have and lead to joy - ושמחת בכל הטוב<sup>2</sup>.

That ought to get our attention. The blessing which most people naturally want is happiness. Our Parsha has something to say about that blessing.

Later on our Parsha moves onto the theme that occupies the most space - a strengthening of the Sinaitic covenant with a second covenant on the Plains of Moav, a covenant of blessings and curses<sup>3</sup>. At the end of the list of Kelalos, there is a surprising verse. G-d tells the Jewish people that all these curses come not so much because of the failure to keep the Mitzvos, but rather *'Since, when you had everything, you did not serve G-d in joy with goodness of heart'*.<sup>4</sup>

We think of joy as a goal. But this is a mistake. It is a really not a goal. In fact, when you chase after it, it is illusive. Simcha, says the Orchos Tzadikim, comes when a person feels full and content without counter-feelings that he is lacking in something<sup>5</sup>. In other words, Simcha is a consequence (not a goal) of feeling fulfilled. Once we feel it, we should turn it into a driving force in turn, and it can and must be used to achieve closeness with G-d. This is one of the vital messages of our parsha.

In the light of this we would do well to reformulate our understanding of the curses. The curses in our Parsha are given in great detail whereas the blessings are given only briefly. Yet, we know that the reward for doing things is much greater than the punishment for not doing them. As such, the blessings are not given in great detail because they are hidden in the World to Come, whereas primary punishment is received in this world. Punishment is far milder in this world, however terrifying it may seem.

This makes the curses an act of merciful punishment. But if we go a little deeper, we will see that they are not a punishment at all. Every curse really begins with a bracha, and a curse, along with suffering and G-d's rebuke, is but another form of hiding the bracha<sup>6</sup>. This does not mean that everything has a happy ending in the traditional sense. There are sick people who die, and marriages that end in divorce. The real meaning of כל מאן דעביד קודשא - *everything that G-d does is for the good* is not that "Now we are in

<sup>1</sup> דברים, ט ט: ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש

<sup>2</sup> דברים, ט יא: ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך.

<sup>3</sup> בסוף כל הקללות כתוב (דברים כח ט): אלה דברי הברית אשר צוה ד' את משה לכרת את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב

<sup>4</sup> בראשית כח מד: תחת אשר לא עבדת את ד' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

<sup>5</sup> ארחות צדיקים – שער השמחה: השמחה המידה הזאת באה לאדם מחמת רוב שלוה בלבו בלי פגע רע.

<sup>6</sup> דעת תבונות ס' נד: אמר השכל - עוד אודיעך בענין הזה דבר יותר פרטי, והוא - כי ודאי בכל מדה ומדה שהוא ית"ש מודד לנו, נבחין שני ענינים, הנראה והנסתר; דהיינו, הנראה הוא השכר והעונש, למי שנמדדה לו המדה ההיא לפי מה שהיא, הטובה היא אם רעה; והנסתר היא העצה העמוקה הנמצאת תמיד בכל מדותי, להביא בהן את הבריות לתיקון הכללי. כי כך היא המדה ודאי, שאין לך מעשה קטן או גדול שאין תוכיות כוונתו לתיקון השלם, וכענין שאמרו (ברכות ס, כגירסת ע"י), "כל מאי דעבדין מן שמאי - טב". והם הם דברי הנביא (ישעיהו יב, א), "ישׁוב אפך ותנחמני" כי יודיע דרכיו הקב"ה לעתיד לבא לעיני כל ישראל איך אפילו התוכחות והיסורין לא היו אלא הזמנות לטובה

pain, but later we will see that it really was for our good.” Rather, it means that “Now we are in pain, but below the surface it is being used to create a תקון, all the much more so because of the pain and suffering.”<sup>1</sup>

It is false Bitachon to script a "happy ending" in advance and trust that G-d will deliver. The real baal-bitachon knows that the great wheels of G-d's cog's are turning every event - no matter how unfriendly the act seems to us - to create something for the greater good of us all. Such a person know that there is no such thing as something simply happening - it is all profound and meaningful and all ultimately good<sup>2</sup>. He has no need to run frantically after this man of influence or that silly dream<sup>3</sup>, as if G-d's plans for the world are totally dependent on this one or that one<sup>4</sup>. And knowing that, the baal-bitachon feels loved, secure and happy.

Our Parsha adds a point: The תקון of pain does not have to be. Not only does G-d give us blessing, but we can be proactive in soliciting that blessing. By serving G-d we are able to bring the Heavenly blessings down to earth<sup>5</sup>.

And, of all the earthly blessings, the one that is most desirous is happiness.

The verse states, 'Since, when you had everything, you did not serve G-d in joy with goodness of heart'.<sup>6</sup> What is this "everything" that we had?

The Arizal understands that the verse is speaking of the wealth and peace we received while living on the Land of Israel. That blessing should have lead to joy and that joy we should have turned to deepen our relationship with G-d.

The commentators ask why a lack of joy in serving G-d has such enormous consequences<sup>7</sup>.

A man is expected to serve G-d with every attribute that he has<sup>8</sup> - but someone who serves in joy has expressed something more than just an ordinary relationship with his Maker.

According to this explanation, the verse reads: *You did not serve G-d more than you served the plenty that you had*<sup>9</sup>. Instead of seeing the plenty as coming from G-d and

---

<sup>1</sup> עיין ההערה הקודמת

<sup>2</sup> חזון איש, אמונה ובטחון פ"ב א: ענין הבטחון הוא האמון שאין שום מקרה בעולם

<sup>3</sup> חזון איש, שם: כי תחת לרדוף אחר נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שואף יפשפש הבוטח במעשיו וגו'.

<sup>4</sup> שם: וכמו שאמרו לולינוס ופפוס (תענית יח ב) ואנו תחייבנו כו' ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום

<sup>5</sup> שפת אמת [תרנ"ב]: בענין הברכות שלא נזכרו בפ"י וחז"ל אמרו כי כל האוררים התחילו בברכה. נראה כי הברכות הם מעלמא דאתכסיא. וכ"כ יצו כו' הברכה באסמיך בדבר הסמוי מן העין. והכלל כי עיקר ברכה המיוחדת לבני"י הוא בעוה"ב. והעונשים והקללות לבני"י הם רק בעוה"ז בגשמיות ולא בפנימיות אכן כשבני"י זכאין זוכין לקבל בעוה"ז ג"כ המשכה מעולם העליון לכן כי ונתנך ה"א עליון אח"כ כתיב ובאו עליך כו' הברכות כו' והשיגוך. משמע כי הברכות הם למעלה מהשגת האדם רק שבני"י מתעלין ויכולין לקבל הברכות.

<sup>6</sup> דברים כח מד: תחת אשר לא עבדת את ד' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל

<sup>7</sup> שם משמואל כי תבוא דף קסא ד"ה תחת: כבר תמהו ע"י בספה"ק וכי בשביל שלא היתה העבודה בשמחה יגיע להם עונש כ"כ גדול

<sup>8</sup> שפת אמת [תרס"ד]: כי בכל המדות צריכין לעבוד את ה' כמ"ש עבדו א"ה בשמחה וכי עבדו א"ה ביראה. וכשאדם שרוי בטובה צריכה להיות עבודת ה' בשמחה ושיתגדל שמחת עבודת ה' יותר מכל השמחות ויתבטל שמחת הגוף לעבודת ה'

<sup>9</sup> שפת אמת [תרס"ד]: פי' האר"י ז"ל להיות שמחת עבודת ה' יותר מרוב כל. (יותר מכל מיני טוב שבעולם ע"ש דפח"ח. שפת

therefore as a way of furthering your connection with G-d, *to serve Him in joy*, the wealth became a barrier between you and G-d. You came to need the wealth to fill you up. It is not that you have money, or big houses or fancy cars - that is not yet materialism. A person can build himself a big house and then be satisfied by it as his place to live, to have guests and to serve His maker. But, a person who builds the big house and then constantly needs to add to it - another room here, tiling over there, new curtains and pictures and furniture - such a person looks to acquire these things as his source of comfort and fulfillment.

Without Bitachon the wealth itself will interfere with our joy. The blessing becomes a curse. When G-d again impoverishes us, He does it not so much as a punishment but as the removal of an obstacle.

See that competition setting up against me. So far I had it good. Now, what if he takes my business? If I have no trust in G-d, he is the enemy. If I have Bitachon, I know he cannot steal what is intended for me. Not a penny. I can be grand enough to help him set up; I can tell him how to do it. I then get to enjoy my wealth, and I gain the satisfaction of having helped my neighbor<sup>1</sup>.

The solution to the challenge of wealth is to develop a love for G-d which is even greater than the love of the wealth one has amassed.

This is no easy task, but there is no other way to handle the spiritual demands on the wealthy, of taking all those resources and using them correctly, of giving meaning to one's money<sup>2</sup>. We hope for blessing, but have we checked ourselves to see if we can handle that blessing<sup>3</sup>? Are we going to become someone who thinks that money can buy everything - that we can always get our way and fulfill all of our own wishes? That we can turn to our money instead of turning to our G-d?

In the Shema, money is referred to as *בכל מאדך*, literally "all of our very much". The word *מאד* has the same letters as the word *אדם*, but the letters are in the wrong order (*אדם* is in ascending order, *מאד* is in no order.) Money, like man himself, lends itself to more and more without end. But, whereas man's infinite potential is rooted in spirituality, money pulls him into increasing materialism. The Sages ask: if in the Shema it already says *בכל נפשך* - one even has to give his life for G-d, the words *בכל מאדך* are redundant, for surely if one has to give his life for G-d he has to give his money too. But, astonishingly, there are people who love their money more than their lives<sup>4</sup>!

If man can reach a level of serving G-d with all his *מאד* (בכל מאדך) he can subsequently reach a total love of G-d. This is because money is a part of the world that G-d

---

אמת [תרמ"ג]

<sup>1</sup> ן איש, אמונה ובטחון פ״ב ג - ה: לא יחת אם רעהו פיתח חנות, ישתדל עוד לעזור לרעהו, לתקנו בעצה טובה

<sup>2</sup> שפת אמת [תרמ"ג]: ולפי דברינו הנ״ל נאמר כי זה עצמו העצה להישאר גם במדריגת העושר. אם החשק והרצון יותר בעבודת הש״י מכל הרוב טוב שיש לו. ממילא מתקיים גם הרוב כל.

<sup>3</sup> שפת אמת [תרמ"ג]: וזהו הברכה והשיגוך כ״ו והותירך ה׳ לטובה כ״ו פ״י שיהי נשאר בעבודת הבורא גם כשהי״ לו כל הטוב.

<sup>4</sup> רב צדוק הכהן, מחשבות חרוץ, ז: וזה תכלית שלימות האהבה שהאדם מוסר גם המאוד לה׳ יתברך, ודבר זה נאמר בפרשת ואהבת ליחיד לא בפרשת והיה אם שמוע לרבים, שהיחיד בפרט הרוצה להיות מדוגל באהבת ה׳ יתברך צריך התחזקות והתאמצות יתירה נגד המשטיניים ויצר המסית, ועל כן צריך הוא להתגבר בכל מאודו למסור גם המאוד לה׳ יתברך, וחז״ל אמרו בפרק כל שעה (פסחים כ״ה). דיש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו על זה נאמר בכל מאודך:

gave man with which to serve Him<sup>1</sup>. Man must take 'all of his very much' and use it to get closer to G-d<sup>2</sup>. If a man is rich, then he has much more to bring close, the greater the opportunity and the greater the challenge.

Those of us who are poor always imagine that being rich will solve so many of our problems. But the challenge of being rich and staying spiritually connected is greater than the challenge of remaining spiritual and impoverished<sup>3</sup>.

Perhaps, we are really at the spiritual level where we will grow more in poverty and affliction<sup>4</sup>? At least the poor man is clear about what his challenges are. But G-d, from His side, believes in us. He has told us never to go back to Egypt, the narrow and confined straits (מצרים) of מצרים. He begs us not to have to return to poverty, not to fail the challenge<sup>5</sup>.

If we don't have G-d, all the wealth in the world will not make us happy. We will frantically try to fill up our void with more and more of that which will never satisfy the soul, caught up in the vortex of toiling for our next million and then taking the next exotic vacation. Can one not but be surprised that, when taking a step back one sees men scuttling to and fro and tired and weary, just to acquire more and more worldly things which tomorrow will all be gone and they will follow them into their graves!<sup>6</sup> Is it not obvious that man was created for greater things - to soar to spiritual heights? How did we allow ourselves to do this to ourselves?<sup>7</sup> For in the end we curse ourselves. G-d responds to our care of our body instead of our soul. Our body comes from His הסתר פנים - and the more we focus on it, the more He hides His face<sup>8</sup>, until we feel trapped by the very materialistic cesspool of our own making<sup>9</sup>. What a vicious cycle! When the First Man sinned, G-d said "By the sweat of your brow you will eat bread." Man ate of the Tree because of his sensuous desires - he activated G-d's Hiding Face and the result was the curse of having to produce, with great effort, basic sustenance. The curse was the natural consequence of his act. But at least we should see this as a curse!<sup>10</sup> We should understand that we are on a futile tread-mill - we should run faster

---

<sup>1</sup> רב צדוק הכהן, שם: וזהו העולם הזה שנתן האלקים לבני אדם לענות בו דאיתא במדרש (קהלת רבה א', י"ד) זהו שיפוטה של ממון, ובוהו הוא כלל ההשתקעות דעולם הזה

<sup>2</sup> רב צדוק הכהן, שם: ועל זה נאמר בכל מאודך דאמרו ז"ל בהרואה (ברכות ס"א ע"ב) בכל ממונך, שזהו המאוד של האדם

<sup>3</sup> שפת אמת [תרמ"ג]: ואיתא שיש נסיון בבחי' העושר ויש בבחי' עניות ושנסיון העושר קשה משל העוני. והראי שלא יוכלנו לעמוד בנסיון העשירות.

<sup>4</sup> שפת אמת [תרמ"ג]: אך כשפשענו מתוך השביעה. צריכין אנו לתקן בבחי' העניות והיסורים.

<sup>5</sup> שפת אמת [תרמ"ג]: וז"ש והשיבך כו' מצרים באניות בדרך א"א כו' לא תוסיף עוד לראותה. כי הש"י רצה שנהי לגמרי בני חורין ועתה צריכין לחזור לעבוד מתוך היסורין והמצרים. וזה נק' דרך רחוק כמ"ש היתה כאניות כו' ממרחק תביא לחמה כו'. ובזוהר חדש דורש א"ת באניות אלא בעניות ע"ש והכל אחד כמ"ש:

<sup>6</sup> רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: השם אל לבו הענין אשר נתן אלקים לענות בו יתמה מאד על החפץ לראותו בני האדם רצוא ושוב, יום ולילה לא ישבותו, איש לדרכו נלאים עייפים. ולמה הם עמלים - על אכילה ושתייה, על הבל הבלים שאינו כלום, על עולם של תוהו שבין ילה היה, היום כאן ומחר בקבר.

<sup>7</sup> רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: אבל מי שיטיב לראות, יראה ויבין כי לא על דבר זה נברא האדם, אלא היה ראוי שלא יהיה עסקו אלא בהשגת כבוד קונו, כי לכך נוצר, וניתן בו דעת וחכמה רבה, ולא להרבות בסחורה, או כל שאר דברים של מה בכך. אבל האדם הוא שקלקל מעשיו, וגרם לעצמו באלה היום.

<sup>8</sup> רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: ושרש כל זה הוא מה שאמרנו, כי הגוף בראו האדון היחיד ית' בהסתר פנים, ולא בהארת הפנים, על כן היה מצויאותו חשוך ועכור; מה שאין כן הנשמה, שהיא אדרבא ברואה בהארת פנים ובהשקפה לטובה על כן היא קיימת ונצחית, ובריאתה זכה. ואמנם, אם מגביר האדם את גופו ומשליטו, הנה האדון ית"ש במדה שהוא מודד כן ימדוד לו - להנהיגו רק בהסתר פנים.

<sup>9</sup> רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: ומכאן נמצא שיהיה רחוק מאור החיים, מן החכמה והדעת, ומשוקע בזבל זוהמת החומריות והבלי העולם הזה:

<sup>10</sup> רמח"ל, דעת תבונות, ס' עח: ותראי שזה הוא מה שקרה לאדם מתחלה, ולזרעו אחריו כיום הזה; כי בהיות שהלכו אחרי

and faster in the pursuit of the happiness whose currency is spiritual-intellectual, not material!<sup>1</sup>

Time and again, the Torah tells us that closeness to G-d is a form of joy. It might have described coming up to the Temple as a form of service, or love, or awe, or bitul, or humility, or dozens of other things. But it says consistently *ושמחת*.<sup>2</sup> David HaMelech testifies that those who are straight of heart (in front of G-d) will experience joy<sup>3</sup>, that those who sit in G-d's House (of study and prayer) will be happy - *אשרי יושבי ביתיך*.

Clearly the joy of Judaism is not going on a roller coaster and going whee - because in ten minutes all that will be left of that is its every-fading memory. Clearly, the joy of the Torah is nothing like the joy of buying a new car, or I-phone, or house - all of those things peak upon purchase, and lead one to look for the next adult toy. The Torah is not promising any easy access to joy - it gives us a long and hard pursuit of Torah and Mitzvos. But it promises results deeper and more satisfying than anything else on earth. Yes, reward is in the World to Come, but Judaism is not a religion of sacrifice and abstinence in the classical sense. We are invited to engage this word; we celebrate Shabbat, the festivals and other joyous occasions around meals and wine; we regard proper engagement of the physical world as sanctification of the highest order. This is Judaism; this is the Torah.

In 1974, Robert Nozick, a philosopher at Harvard, wrote:

*Suppose there were an experience machine that would give you any experience you desired. Super-duper neuropsychologists could stimulate your brain so that you would think and feel you were writing a great novel, or making a friend, or reading an interesting book. All the time you would be floating in a tank, with electrodes attached to your brain. Should you plug into this machine for life, preprogramming your life experiences? [...] Of course, while in the tank you won't know that you're there; you'll think that it's all actually happening [...] Would you plug in?*<sup>4</sup>

---

עיניהם, והשליטו הגוף ולא הנשמה, על כן גם הקב"ה הלך עמהם בהסתר פנים. ולאדם אמר מתחלה, "בוזיעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג, ט), ומן היום ההוא והלאה "כל עמל אדם לפיהו, וגם הנפש לא תמלא" (קהלת ו, ז). והרי החכמה הלכה תדיר ונסתלקה מבני האדם

<sup>1</sup> דעת תבונות ס' עח: וזה כלל גדול, בגבול אשר הוגבל בו שכלו - כך הם מחשבותיו של אדם ותאוותיו. הלא תראי - הנער הקטן לא יכיר מה היא החכמה, ולא יתאוה אליה כלל, אלא אדרבא, כל תינוק בורח מבית הספר, ולא יחשוב שיש טוב כי אם ההבלים אשר הוא מתעסק בהם; וברבות דעתו ונרחב גבולו, ישוב להתאוות דברים מתוקנים יותר, ועל דרך זה לפי כל עילוויו. כך הוא לכללות המין האנושי - כשהיה שכלם מושפע מהארה רבה, לא היו מוצאים קורת רוח אלא מן החכמה, וממה שהוא טוב באמת; וכשאין שכלם מושפע, אינם מכירים לדבר טוב אלא הבלי הארץ הלזו

<sup>2</sup> דברים יב יח (פרשת ראה): כי אם לפני ד' אלקיך תאכלנו במקום אשר יבחר ד' אלקיך בו אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני ד' אלקיך בכל משלח ירך:

דברים יד כו (פרשת ראה): ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני ד' אלקיך ושמחת אתה וביתך:

דברים טז יא (ראה): ושמחת לפני ד' אלקיך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר ד' אלקיך לשכן שמו שם:

דברים כו יא (כי תבוא): ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך:

<sup>3</sup> תהלים צז יא: אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

<sup>4</sup> *Anarchy, State, and Utopia*, p. 3. In 1999, an action film, *The Matrix*, depicted a future in which reality as perceived by most humans is actually a simulated reality of cyberspace created by sentient machines to pacify and subdue the human population, while their bodies' heat and electrical activity are used as an energy source

The Jewish answer is no. We want real joy. And so, for many commentators the "serving G-d in joy" of our Parsha is referring to the real wealth - the joy of doing Mitzvos<sup>1</sup>. (Doing the Mitzvos BeSimcha, the Rebeinu Bachaya states, is tantamount to doing a separate Mitzvah<sup>2</sup>, and is, in fact, the very peak and fulfillment of Avoda<sup>3</sup>.) In the Beis HaMikdash, song and music were used to bring a person to a Simcha that is called עבודת עבודה, i.e. Avodah to embellish the Avodah, which is Simcha<sup>4</sup>.

The Torah was designed to bring such joy for one who truly connects to it through study and observance. Since the Torah reflects the higher spiritual realities of man, one who keeps its precepts will feel a sense of completion<sup>5</sup>.

We often get bogged down in times of trouble, and we lose our focus in our struggle to make it through. But, the truth is just the opposite. We need to flee to the comfort of feeling complete, and to feeling that G-d-directed joy will return us to our former state, both individually and nationally<sup>6</sup>.

Joy connects – a truly happy person finds it easier to reach out to others. Sadness turns one inward and undermines the desire to reach out and to share our resources with others. To really connect in such a way that one feels that all Jews are part of one big soul requires the springboard of Simcha<sup>7</sup>.

---

<sup>1</sup> רבינו בחיי, כח מז: תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה - יאשימנו הכתוב בעבדו השי"ת ולא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצות, והשמחה במעשה המצוה מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשה בשמחה, ולכך צריך שיעשה אדם המצות בשמחה ובכוונה שלמה, וכן אמרו במדרש רות אלו היה יודע ראובן שהקב"ה מכתוב עליו (בראשית לו) וישמע ראובן ויצלהו מידם, בכתפו היה מוליכו לאביו, ואלו היה יודע אהרן שהקב"ה מכתוב עליו (שמות ד) וראך ושמוח בלבו, בתופים ובמחולות היה יוצא לקראתו, ואלו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו (רות ב) ותאכל ותשבוע ותותר, עגלים פטומים היה מאכילה:

<sup>2</sup> רבינו בחיי על במדבר הקדמה לפרשת נשא: והנה שלמה ע"ה כוון בזה להודיענו שיתחייב האדם להיותו שמו במצות כשיעשה אותן או יראה אחרים עושים וזהו שאמר עשות משפט ולא אמר עשותו משפט. וידוע כי השמחה במעשה המצות מצוה בפני עצמה, וכשם שהמצוה עבודה לשי"ת כך השמחה על המצוה נקראת עבודה, וכן כתיב (דברים כח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה

<sup>3</sup> רבינו בחיי, שם: והוא שכתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה, באר כי השמחה שלמות העבודה

<sup>4</sup> רבינו בחיי, שם: ועל כן היה ענין השיר במקדש ובמשכן בשיר הפה והכלי שהוא מביא נפש האדם לדרך השמחה, ומכאן אמר הכתוב בלוי לעבוד עבודת עבודה, ודרשו רז"ל אי זו עבודה לעבודה הוי אומר זה השיר, כי היו הלויים מוזהרין ומצווים לשורר ולעורר השמחה על מצות הקרבן כדי להיות מעשה המצוה בשמחה.

<sup>5</sup> תולדות יצחק, ויקרא, א ב: ויש לנו הקדמה בכל מי שעושה מצוה צריך שיהיה בשמחה, שבוה נדע שיש לו בקנין אותה המצוה כמו שנתבאר במקומו, וכתיב [דברים כח מז] תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה, שהעונש הוא בעבור שעבדו בלא שמחה:

<sup>6</sup> שפת אמת [תרמ"ג]: ולכן נכתב סיבת הגלות לידע איך לתקן זה ע"י ההיפוך להתחזק בשמחת עבודת השי"ת גם מתוך היסורין.

שם: בפסוק תחת אשר ל"ע כו' בשמחה כו'. יש ללמוד מזה דמכ"ש במדה טובה כשבני עובדין להשי"ת בגלות בשמחה אע"פ שהם בחוסר כל מזה יבא הגאולה בעז"ה.

<sup>7</sup> שם משמואל כי תבוא תרע"א: אך זה הדבר להתאחד בכלל ישראל ולהיות כל ישראל אצלו כאילו היו מאברי גופו, לאו כל מוחא סביל דא, ולא נקל לבוא לזה כ"כ מהרה. אך באשר האדם חפץ ומשתוקק ומתאמץ לבוא לבחינה זו הרי הוא כאילו הגיע קצת לבחי' זו, והיינו היות כי הנפשות למעלה הן מתאחדין כאיש אחד חברים ורק בגופין הן נפרדין א"כ אם מעשיו הם בהתפעלות ורגשת הנפש, והנפשות הן מתאחדין שוב מועילה דעתו ורצונו להתאחד, אבל אם מעשיו מצוותיו הם בלי התפעלות ורגשת הנפש והוא מהעדר השמחה, כי הנפש היא מהעליונים, ובעליונים הכל הוא בשמחה ואין שם עצבון, וכל המעשים שבהעדר השמחה, בהכרח שאינם בהתפעלות ורגשת נפש, שוב אין לו במה להתאחד בכלל ישראל, כי חבל הכוסף היא רגשת הנפש נעדר במעשיו, וע"כ נשאר פרטי, ובלתי אפשר לו לקיים כל המצוות ונשאר מחוסר אבר וכל מעשיו עבודתו אינם כלום: